

Farmové chovy zvířete

Prof. Ing. Gustav Chládek, CSc

Ing. Daniel Falta, Ph.D.

Náplň předmětu

Budou probrány chovy následujících zvířat či skupin zvířat:

- Jelenovití
- Mufloni
- Zubři a bizoni
- Antilopy
- Koňovití
- Prasata
- Zajíci
- Pštrosi
- Zvěř podle zákona o myslivosti

Literatura k předmětu

Kuchtík J., et al.: Chov zvířat II Alternativní chovy zvířat a Farmové chovy zvěře, Mendelova univerzita v Brně, 2013, 148 s. , ISBN 978-80-7375-722-9.

Tomiczek H., et al.: Mufloní zvěř, Víkend, 2007, 126 s., ISBN 80-86891-70-4

Wolf R., et al.: Rukověť chovu a lovu černé zvěře, Matice lesnická, 1995, 124 s., ISBN 80-900042-2-9

Wolf R., et al.: Rukověť chovu a lovu dančí zvěře, Matice lesnická, 2000, 199 s., ISBN 80-86271-05-6

Jelenovité

Způsoby chovu

V současné době existují v podstatě 3 legální možnosti způsobu chovu:

1. Chov v oborách :

- Chov pro myslivecké využití (lov)
- Může být vypouštěna do přírody
- Schvaluje příslušný okresní úřad, který může stanovit podmínky
- Minimální výměra 50 ha

Způsoby chovu

2. Chov zájmový :

- **Není limitován plochou**
- **Chovaná zvířata (jeleni, daňci) podléhají schvalovacímu procesu ministerstva zemědělství a ministerstva životního prostředí**
- **Jelenovití jsou řazeni mezi nebezpečné druhy zvířat**
- **Zůstávají dále zvěří (nemožnost porážky)**
- **Nemohou se vypouštět do přírody**

Způsoby chovu

3. Farmový chov :

- Cílený a kontrolovaný chov za účelem specifické produkce a nikoliv lovu
- Takto chovaná zvířata jsou podle veterinárního zákona považována za zvířata hospodářská
- Nevztahuje se na ně vyhláška o nebezpečných druzích zvířat
- Chovatel je povinen do 7 dnů hlásit krajské veterinární správě začátek a konec chovatelské činnosti

Historie a současnost farmových chovů

- Dříve byly využívány především oborní chovy
- Kolébkou moderních farmových chovů je Nový Zéland
- První farmový chov jelenovitých založen u nás až v roce 1983
- Písemné záznamy již ze starého Říma a Číny kde byly zakládány speciální farmy pro produkci masa

Chov jelenovitých na Novém Zélandu

- Na NZ byli jelenovití introdukovaní koncem 19. a začátkem 20. století
- V roce 1970 založena první komerční farma
- 1986 na NZ chováno 400 000 jelenovitých
- 1995 na NZ chováno 2 mil jelenovitých
- Nyní na NZ 4 000 farem a 1,8 mil kusů (600 000 jelenů a 1 200 000 laní), jde o 1/2 světové populace farmově chovaných jelenovitých
- Chov je na stejné úrovni jako chov skotu či ovcí (speciální výzkumný ústav)

Chov jelenovitých v Evropě

- Průkopníkem chovu je Velká Británie
- Využití těžko přístupné půdy a poptávka po zvěřině
- Rozšíření do dalších zemí
- Země s rozvinutým chovem (VB a SRN)
- Země s méně rozvinutým chovem (Španělsko, Maďarsko, Slovensko)

Chov jelenovitých u nás

- **Začátek v roce 1983**
- **Význam VÚŽV - Uhřetěves**
- **Asociace farmových chovů jelenovitých České republiky (AFCHJ)**
- **1993 evidováno 30 farem s 1500 daňky**
- **1996 evidováno 70 farem s 4 000 daňky**
- **Farmy od 220 do 850 m nad m.**
- **Počty zvířat od 10 do 400 kusů**

Početní stavy farmové zvěře ČR 2014

- **Daňci – 209 farem a 6 532 kusů**
- **Jeleni – 80 farem a 3 126 kusů**
- **Mufloni – 57 farem a 811 kusů**
- **Divoká prasata – 24 farem a 188 kusů**
- **Celkem – 370 farem a 10 657 kusů**

Řád pro farmové chovy jelenovitých (AFCHJ ČR)

Obecné zásady

- **Jelenovití: Jelen evropský, jelen sika, daněk skvrnitý + další (jelenec běloocasý, jelen wapiti, maral, milu)**
- **Farmy zaměřené na produkci masa a pantů (nezralého paroží)**
- **Hobby farmy – jen několik kusů**
- **Hospodářská zvířata: nelze je lovit ani vypouštět do přírody**

Hygiena prostředí (a)

- Terén je vhodný otevřený a přehledný
- Nepohoda - stromy či přístřešky
- Velikost: 0,5 až 15 kusů na ha podle úživnosti půdy, přírodních podmínek a přikrmování
- Plocha rozdělena - rotační systém pastvy
- V zimě možný menší výběh s vyšší hustotou zvířat
- Přeháněcí koridor - šířka 5 až 6 m
- Manipulační výběh - 10 x 10 m / 100 ks laní

Hygiena prostředí (b)

- Oplocení - různé materiály (pletiva, prkna, bidla) avšak vždy nezraňující
- Ohrazení včetně všech mechanismů musí mít zaoblené hrany
- Ne ostnatý drát !
- Možný i elektrický ohradník avšak zviditelněný stuhou o šíři 5 až 10 cm
- Ne tam kde jsou samci s parohy !

Hygiena prostředí (c)

- **Stáje být nemusí ale jsou vhodné (šetří se tím pastva)**
- **Potřebná plocha kotců ve stájí 2 až 3 m² na kus**
- **Kotce - pro jeleny 1,8 m vysoké do 1 m pevné, zbytek z pletiva**
- **Kotce - pro daňky 1,8 vysoké pevné po celé výšce**

Doporučená zařízení farmy (a)

- **Zařízení pro manipulaci se zvířaty**
- **Sklady krmiv - oddělené prostory pro jednotlivá krmiva, dobře zabezpečený před jinými zvířaty**
- **Asanační box - přes 50 kusů na farmě**
- **Odovídající prostory související s ošetřením masa**
- **Porážka pouze vykrvením po omráčení**

Doporučená zařízení farmy (b)

- Krmelce na suchém, pevném a dobře čistitelném podkladu
- Dostatečný zdroj vody zejména pro laktující zvířata
- Zamezit kontaminaci napajedel močí či výkaly
- Zdroj vody pod pravidelnou kontrolou

Organizace a technologie chovu

- Zvířata nesmí být chována v izolaci, uvázána či v tak velkých skupinách, nebo podmínkách ve kterých by strádala (útoky, příjem krmiva)
- Pravidelná kontrola chovu (1 x denně)
- Individuální evidence zvířat
- Označení zvířat visačkami (3 x 3 cm či obojkem 3 cm široký)

Hygiena ošetřování

- Dostatečný počet ošetřovatelů s odpovídajícími znalostmi
- Při manipulaci jednat klidně
- Při přehánění se natlačují pomalu (psi pouze vycvičení)
- Zvířata nesmějí být zvedána za hlavu, uši, parohy v líčí, končetiny, ocas nebo srst
- Doporučuje se odstranit čerstvě vytlučené paroží
- Čistota výběhů

Přemístování zvířat

- **Přeprava ve skupinách na uzavřené ložní ploše, nebo v transportních bednách**
- **Není potřeba dávat zvířatům uklidňující látky**
- **Druhová sensibilita – jelen sika a daněk**
- **Nejvhodnější je doba od ledna do dubna (mimo říjí a kladení mlád'at)**
- **Není dovoleno přepravovat – vysokobřezí samice, samce s parožím, neodstavená mlád'ata**
- **Nejdelší doba vnitrostátní přepravy je 24 hodin**

Hygiena plemenitby a odchovu mlád'at

- Zootechnická evidence
- Pro porod zajistit vhodné, klidné místo
- Lidská pomoc je nutná pouze výjimečně
- Odstav mlád'at nejdříve před říjí v témž roce
- Umělý odchov mlád'at jen výjimečně a pouze pokud osiřela či se pozdě narodila
- Při odchovu musí vidět na ostatní mlád'ata, co nejdříve zpět do stáda, ideální 2 mlád'ata
- Umělý odchov mimo farmu, návrat ve stáří 3 až 6 měsíců
- Tato mlád'ata ztrácejí plachost vůči člověku čehož je možné využít při manipulaci se stádem

Hygiena výživy

- Sezónní cyklus ovlivňuje nároky na výživu
- Zvýšená péče o samice v době dospívání a v období mléčné výživy
- Přikrmování pouze nezávadným krmivem
- Medikované krmivo jen podle pokynů veterinárního lékaře

Získávání pantů

- **Dodržovat stanovený postup získávání a skladování**
- **Chirurgický zákrok provádí vždy veterinární lékař**
- **Pouze při místním znecitlivění**
- **K zastavení krvácení je nejvhodnější gumová bandáž**
- **Samci bez paroží nesmí být ve skupině s těmi, kteří paroží mají**

Ochrana zdraví

- **Veterinární zákroky pouze prostřednictvím veterináře**
- **2 x ročně veterinární průzkum zdravotního stavu**
- **Spojovat veterinární zákroky s imobilizací např. při získávání paroží**

Děkuji za pozornost